

Магістр 2 року навчання
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ПАСИВНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВ

Анотація. Розкрито сучасний стан ресурсної бази банківської системи України, шляхи вдосконалення та покращення ресурсної політики банку, підходи до управління ресурсною базою банків в умовах кризи. Акцентовано увагу на масштабах ризиків, викликаних змінами відсоткових ставок та складністю їх прогнозування.

Аннотация. Раскрыто современное состояние ресурсной базы банковской системы Украины, пути совершенствования и улучшения ресурсной политики банка, подходы к управлению ресурсной базой банков в условиях кризиса. Акцентировано внимание на масштабах рисков, вызванных изменениями процентных ставок и сложностью их прогнозирования

Annotation. The article describes the current state of Ukraine's resource base banking system, ways to improve resource policy, approaches to managing resource base of banks in the crisis. Attention is given to the scale of risks caused by changes in interest rates and the complexity of their prediction.

Ключові слова: ризик, банківські пасиви, статутний капітал, цінні папери, пасивні операції, ресурсна база.

На сучасному етапі дуже часто підіймається проблема щодо ефективного формування ресурсної бази банку та обслуговування депозитів, здебільшого від фізичних осіб, бо їх довіра до банківської сфери та економічна спроможність різко знизилася у світлі кризових явищ в економіці.

У загальному обсязі банківських пасивів переважають строкові вклади фізичних осіб, а також залишки на поточних рахунках суб'єктів господарювання.

Структурні особливості ринку вкладів фізичних осіб значною мірою пов'язані зі ступенем довіри громадян до конкретного обраного банку та банківської системи взагалі, а також із рівнем реальних доходів, інфляційними очікуваннями, встановленими процентними ставками закладами.

Метою статті є аналіз сучасного стану пасивних операцій банків України та обґрунтування напрямів їх удосконалення.

Банки виконують важливу функцію мобілізації тимчасово вільних грошових ресурсів і перетворення їх у реальний капітал, здійснюючи кредитні, інвестиційні та інші операції, забезпечуючи таким чином потреби економіки в додаткових ресурсах.

Фінансова стійкість та ефективність банків значною мірою залежать від якості, стабільності їх ресурсної бази. Банківські ресурси складаються з власних і залучених коштів. Банки формують свої ресурси, виконуючи пасивні операції.

За допомогою емісії засновницьких цінних паперів банку створюється власний капітал банку, випуск банками цінних паперів власного боргу, отримання міжбанківських кредитів, депозитні операції формують залучені й позичені ним кошти [1].

В умовах ринкової економіки виняткової важливості набувають процес формування банківських пасивів, оптимізація їх структури.

Пасивні операції історично відігравали первинну і вирішальну роль щодо активних операцій, оскільки необхідною умовою для здійснення активних операцій є достатність банківських коштів, наведених у пасиві балансу.

Пасивним операціям та їх аналізу приділяли увагу багато вчених-економістів, таких, як: Васюренко О. В., Парасій-Вергуненко І. М., Д. Полфреман, Ф. Форд та ін. Проте фінансові кризи та зміни економічного середовища вимагають подальших досліджень.

Тому особливої ваги набуває аналіз пасивів банку, метою якого і є надання інформації про поточний стан банківських ресурсів (кількісна та якісна оцінка структури власних і залучених коштів), яка становить основу при прийнятті рішень про оптимізацію їх структури.

Рис. 1. Динаміка зміни ресурсів банків України

Аналізуючи дані, подані НБУ щодо структури та динаміки основних статей пасивів банків (рис. 1), які діють на території України, можна зробити такі висновки: по-перше, спостерігається щорічне збільшення обсягу ресурсів банків, так, на 01.01.11 обсяг ресурсів банків України збільшився на 125 301 млн грн, а на 01.01.12 – на 250 217 млн грн, на початок 2013 року порівняно з 2012 роком – на 326 690 млн грн, що свідчить про постійне розширення діяльності банків [2].

Фінансовий результат банківського сектору за період 2012 – 2013 років склав -13 027 тис. грн та -7 708 тис. грн. відповідно (таблиця).

Таблиця

Фінансові результати банківського сектору

Показники, тис. грн	За роками	
	01.01.2012 р.	01.01.2013 р.
Доходи	136 848	142 778
Витрати	149 875	150 486
Фінансовий результат	-13 027	-7 708

Загальне збільшення пасивів відбулося в основному за рахунок зростання коштів суб'єктів господарської діяльності, темп зростання яких на 01.01.2012 р. порівняно з 01.01.2011 р. склав 145,64 %, на 01.01.2013 р. порівняно з 2012 роком – 128,5 %.

Темпи зростання статей пасиву, %

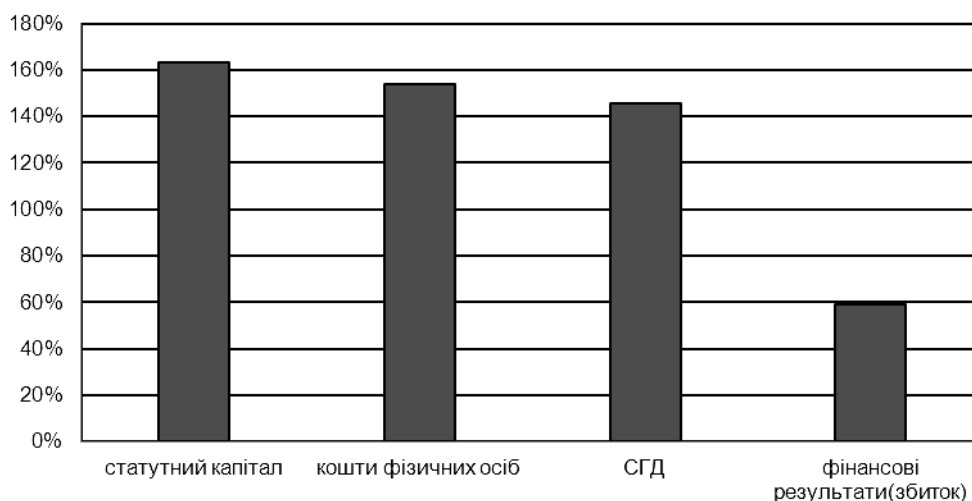

Рис. 2. Темпи зростання статей пасиву за 2013 рік

Загалом на початку 2013 року спостерігається зростання всіх статей пасиву, хоча темпи їх зростання досить різняться (рис. 2): темпи зростання власного капіталу складають 163,2 %, темпи зростання коштів фізичних осіб – 154,11 %, суб'єктів господарської діяльності – 145,64 %, причому значні темпи зростання спостерігаються саме у строкових вкладах, що є позитивною тенденцією для банківської системи України, бо ресурсна база банків таким чином стає більш стабільною [2]. У 2012 році темпи зростання коштів клієнтів знизилися порівняно з попереднім роком, а розширення ресурсної бази банків України здійснювалось за рахунок збільшення обсягів власного капіталу та сплаченого статутного капіталу, темп зростання якого на 01.01.2013 р. склав 192,3 % порівняно з 2012 роком. Загалом темпи зростання складових ресурсів банків знизилися, за винятком зростання обсягу власних коштів банків, але за всіма основними статтями пасиву спостерігається збільшення, хоча не такими темпами, як у попередні роки.

Отже, з огляду на фінансові результати банківського сектору та збільшення ресурсної бази банків можна сказати, що банківська система повинна покращити якість використання залучених ресурсів та методи управління ними.

Основними напрямками вдосконалення пасивних операцій банків України є:

розвиток депозитних операцій з населенням на основі впровадження нової техніки і технології банківського обслуговування фізичних осіб [4];

активне використання процентної політики як методу стимулювання розміщення коштів на різні види депозитів;

розширення обсягів строкових депозитів шляхом використання коштів спеціального призначення, що містяться на рахунках підприємств;

надання додаткових послуг при відкритті депозиту;

застосування у вітчизняних умовах досвіду банків економічно розвинутих країн щодо відкриття різного роду now-, supernow-рахунків;

створення позитивного іміджу банку;

розвиток вітчизняної системи страхування депозитів [3].

Підбиваючи підсумки можна сказати, що погляд на депозити як на гнучку структуру, яка є залежною від вартості залучених коштів, дозволить, з одного боку, уникнути необґрунтованого зростання процентних витрат, а з іншого – знизити приховані втрати від можливої бездіяльності. Змінені умови приведуть до збільшення прибутку банку або одержання ним переваг у конкурентній боротьбі.

Наук. керівн. Андрійченко Ж. О.

Література: 1. Аналіз банківської діяльності : підручник / за ред. А. М. Герасимовича. – 2-ге вид. без змін. – К. : КНЕУ, 2006. – 599 с. 2. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua. 3. Стрілець Т. М. Використання чинника еластичності банківських депозитів при формуванні ресурсної бази банків / Т. М. Стрілець // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 1 (79). – С. 203–209. 4. Бицька Н. Кошти населення у формуванні ресурсної бази банків / Н. Бицька // Вісник НБУ. – 2004. – № 12. – С. 26–28.